

Seceta extrema destabilizeaza relatiile între jucatorii de pe piata cerealelor (analiza)

Seceta extrema a produs în acest an pagube imense în agricultura, multe dintre culturile însemănțate în toamna lui 2019 și în primavara acestui an au fost distruse, până la aceasta data fiind consemnate pagube pe circa 2,3 milioane de hectare dintr-un total de peste 6 milioane hectare însemănțate.

Un prim efect al condițiilor meteo nefavorabile a fost o scădere drastică a producțiilor, atât în sectorul vegetal în mod direct, cât și în cel zootehnic, însă ministerul da asigurări că necesarul intern pentru consumul uman și cel industrial este acoperit fără a se crea situații conjuncturale de presiune pe piață.

Peste această situație s-a suprapus și epidemia de coronavirus, care a avut efecte negative asupra activității fermierilor și asupra posibilității acestora de a vinde producția.

Datele oficiale anunțate de Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale arată că peste 1,18 milioane de hectare cu grâu, secară, triticale, orz, orzoaica, ovăz și rapită au fost distruse de seceta și peste 1,21 milioane de hectare cu porumb și floarea soarelui.

Fermierii români, încă foarte vulnerabili în fața fenomenelor meteo extreme, au înregistrat pagube serioase în anul agricol 2019/2020, susținând că este cel mai greu din ultimii 50 de ani. Aceștia au solicitat ajutorul autorităților pentru a depăși greutățile și chiar pentru a evita falimentul. Până în prezent, Guvernul a alocat 850 de milioane de lei pentru acoperirea pierderilor înregistrate la culturile însemănțate în toamna trecută, dar a promis și alte despăgubiri pentru culturile din primăvară, respectiv pentru porumb și floarea soarelui, însă, în opinia fermierilor, măsurile sunt insuficiente. De aceea, fermierii au solicitat MADR declararea stării de calamitate în agricultura și amânarea ratelor pe care le au la bănci, măsuri care au destabilizat relațiile dintre ei și traderi, două categorii care trebuie să funcționeze împreună pe piața cerealelor.

*** Ce spun autoritățile

La începutul acestei săptămâni, ministrul Agriculturii, Adrian Oros, declară că la ora actuală se caută o soluție cât mai corectă pentru toți jucătorii de pe piață, iar cel mai rezonabil compromis ar fi dacă se va ajunge la un acord între toate părțile implicate în așa fel încât să nu piardă definitiv niciunul.

"Eu cred că cel mai rezonabil compromis ar fi dacă se ajunge la un acord. Încercăm să găsim un acord între părțile respective în așa fel încât să nu piardă definitiv niciunul. Anul acesta va trece, anul viitor iarăși vor avea nevoie unii de alții (...) Acum corect ar fi să treacă împreună prin greutăți", a spus Oros, recunoscând că relația cu traderii este cea mai sensibilă.

În data de 15 septembrie, Ministerul Agriculturii a lansat în dezbatere publică un proiect de Ordonanță de Urgență a Guvernului (OUG) privind declararea stării de calamitate de către comitetele județene pentru situații de urgență pentru fenomenul de seceta pedologică. Acesta creează cadrul legislativ pentru declararea stării de calamitate din cauza secetei în zonele în care zona afectată depășește 50% din suprafața agricolă a localității sau a județului.

Documentul precizează că, odată cu declararea stării de calamitate în anumite localități sau județe, fermierii din acele zone nu vor mai putea fi sancționați sau chiar executați silit pentru neîndeplinirea unor obligații contractuale față de traderi sau furnizori de inputuri agricole. Conform notei de fundamentare a proiectului, în unele județe din sudul și sud-estul țării, zona calamităților depășește 50% din suprafața agricolă a județului, iar fermierii afectați de seceta sunt în imposibilitatea de a îndeplini obligațiile contractuale de livrare a produselor agricole primare.

Starea de calamitate se declară pe an agricol sau campanie agricolă, după caz, și după producerea efectelor fenomenului de seceta pedologică și este asimilată forței majore. Conform documentului, în termen de 30 zile de la

data intrării în vigoare a ordonanței de urgență, Institutia Prefectului va putea pune în aplicare prevederile acesteia.

În data de 1 octombrie 2020, la sediul MADR s-a desfășurat o reuniune de lucru împreună cu Organizația Interprofesională pe Produs "Cereale, Oleaginoase și Produse Derivate", unde au participat și reprezentanți ai producătorilor agricoli, ai depozitarilor și ai comercianților de cereale, oleaginoase și produse derivate. Scopul acestei reuniuni a fost analizarea proiectului de OUG privind declararea stării de calamitate de către comitetele județene pentru situații de urgență pentru fenomenul de secetă pedologică.

"Concluziile reuniunii au vizat aspecte precum: necesitatea revizuirii textului proiectului de act normativ, prin identificarea unei formule cât mai corecte pentru toți jucătorii de pe piață, în situația declarării stării de calamitate; o soluție legislativă care să cuprindă un acord între toate partile implicate, în așa fel încât să nu piardă definitiv niciuna dintre acestea; modificarea proiectului, astfel încât să poată beneficia de prevederile referitoare la invocarea forței majore doar cei afectați, iar cei care se vor folosi de aceste prevederi în mod abuziv să fie acuzați de înșelăciune și obligați să răspundă, atât penal, cât și pecuniar, prin obligarea respectării contractelor și plata penalităților", se arată în răspunsul transmis de MADR la solicitarea AGERPRES.

De asemenea, reprezentanții MADR susțin că este nevoie de creșterea gradului de implicare a Ministerului Afacerilor Interne în acest proiect legislativ, pentru că prefectul are rolul major în declararea stării de calamitate.

*** Ce spun traderii

Asociația Română a Comercianților de Produse Agricole (ARCPA) susține că declararea stării de calamitate ar produce riscuri imense în sectorul agricol, fiind vorba, în primul rând, de încălcarea unor principii de bază economice și de afectarea întregului lanț comercial din agricultura României.

"Dacă discutăm de riscul financiar, atunci putem spune că aprobarea OUG ar transmite costurile financiare ale celor vizati de protecția statului către ceilalți membri din lanțul comercial - procesatori, comercianți și distribuitori de inputuri. Un alt risc deja confirmat după apariția proiectului de OUG este că un număr mai mare de fermieri decât cei cu adevărat calamități să profite de acest act normativ și să nu-și onoreze obligațiile contractuale, ținând cont că pot înregistra profituri mari din revânzarea cantităților neonorate din contractele inițiale", afirmă președintele ARCPA, Vasile Varvaroi, într-o declarație pentru AGERPRES.

În opinia acestuia, statul trebuie să respecte principiul de bază al neinterventiei în relațiile bilaterale, în speta derularea contractelor comerciale. Alegând să transmită paguba unui membru al lanțului către ceilalți membri, statul îndeplinește la încălcarea disciplinei contractuale, "disciplina clădită în zeci de ani și care a stat la baza dezvoltării agriculturii românești".

Relațiile de încredere au permis creditarea direct de către furnizori a fermierilor cu toate cele necesare muncilor specifice (furnizarea semintelor, fertilizantilor, produselor pentru protecția plantelor, echipamentelor agricole moderne), spun traderii.

"Lipsa disciplinei contractuale ar aduce cu sine consecințe cu impact financiar negativ pe tot lanțul comercial care se termină nu doar la export, dar și la consumatorul intern. Odată cu dispariția disciplinei contractuale, dispare încrederea între membrii lanțului comercial și agricultura în ansamblul ei va avea de suferit în viitoarele sezoane. Fermierii probabil nu vor mai beneficia de credit furnizor, ci vor trebui să se îndrepte spre bănci pentru a găsi sursele de plată a celor necesare continuării activității lor", a adăugat Varvaroi.

La capitolul pierderi, reprezentanții traderilor susțin că acestea sunt "enorme și greu de cuantificat", pentru că includ diferențe de preț la multe produse, cum ar fi grâu, porumb, floarea soarelui etc., dar pot fi chiar și de ordinul milioanei de euro pentru fiecare comerciant în parte.

"Ca si pierderi imediate ale traderilor, trebuie subliniat faptul ca noi nu centralizam asemenea date din motive ce decurg din Legea concurentei. Noi nu discutam preturi sau cantitati contractate. Dar, având în vedere ca au avut loc cresteri semnificative între prima parte a anului, când s-a contractat o parte a productiei, si perioada iunie-septembrie, când trebuiau livrate marfurile contractate, putem estima ca pierderile datorate înlocuirii marfii nelivrate sunt de ordinul milioane de euro pentru fiecare comerciant în parte. Ne referim la diferenta de pret între pretul contractual la care fermierii au vândut înainte de a recolta si pretul marfii achizitionate de cumparatori de la alti fermieri pentru înlocuirea cantitatilor neonorate de catre vânzatorii initiali", spune Victor Beznea, vicepresedintele Asociatiei Române a Comerciantilor de Produse Agricole.

Acesta subliniaza ca OUG privind declararea starii de calamitate nu aduce pierderi doar comerciantilor, ci si procesatorilor si distribuitorilor de inputuri, acestia din urma având expuneri mult mai mari decât comerciantii, de la 5 pâna la 30 - 40 milioane de euro fiecare dintre ei.

*** Ce spun fermierii

Alianta pentru Agricultura si Cooperare (AAC), din care fac parte cele mai importante asociatii agricole, a solicitat premierului Ludovic Orban sa dispuna cât mai urgent masurile legale ce se impun, astfel încât OUG privind declararea starii de calamitate si OUG pentru amânarea ratelor sa fie aprobata si sa înceapa sa produca efectele asteptate de toti actorii implicati.

"Având în vedere ca anul agricol 2019 - 2020 nu a fost unul normal, OUG vine în sprijinul fermierilor ale caror culturi au fost afectate de seceta pedologica severa si arsita atmosferica, iar nivelul recoltelor a fost diminuat de la 30% pâna la 100%. OUG vine în continuarea legislativa a OMADR 97/2020, OMADR 224/2020, OUG 148/2020, ceea ce ar da posibilitate autoritatilor implicate sa aiba puterea conferita prin lege de a declara stare de calamitate si asimilarea cu forta majora. Sustinem ca avem nevoie de declararea starii de calamitate cât mai repede, deoarece toate contractele vor ajunge la termen în urmatoarele zile sau deja s-a întâmplat acest lucru, iar corectarea este mult mai greoaie dupa scadenta", au transmis reprezentantii Aliantei, într-un raspuns pentru AGERPRES.

Acestia sustin ca fermierul din România este acela care își asuma toate riscurile si, în ciuda solicitarilor întemeiate si pertinente, de multe ori traderii si comerciantii refuza sa negocieze.

"Precizam clar ca fermierii nu sunt cei care nu vor sa își plateasca obligatiile contractuale sau sa nu respecte contractele semnate, doar ca situatia actuala impune mai multa flexibilitate si înțelegere si, spunem noi, interventia statului pentru a depasi cu bine impasul. Nu exista nici macar un singur fermier care sa nu își recunoasca obligatiile asumate prin semnatura, dar recoltele obtinute nu dau posibilitatea respectarii obligatiilor în totalitate si la termenele stabilite cu mult timp înainte ca seceta sa distruga o buna parte a agriculturii din România", arata reprezentantii fermierilor.

În aceste conditii, Alianta pentru Agricultura si Cooperare a solicitat autoritatilor ca fermierii sa fie sprijiniti prin declararea starii de calamitate si asimilarea cu forta majora si prin negocieri care sa permita amânarea platii unor obligatii contractuale sau fiscale.

"În fiecare an normal din punct de vedere agroclimatic, fermierii si-au achitat corect inputurile, au livrat recoltele contractate cu traderii sau cu firmele locale si au platit arenda, ratele la credite, leasing, taxele si impozitele. Ținând cont de acest istoric favorabil fermierilor, am solicitat, de buna-credinta, un ajutor în acest an, în asa fel încât fermierii sa primeasca o amânare, astfel încât sa nu se vada pusi în groaznica situatie de a-si pierde fermele. Știm ca si firmele care au creditat agricultura româneasca în acest an lucreaza dupa principii economice clare si urmaresc, absolut normal, sa obtina profit, doar ca nu executarea unor contracte acum ar rezolva situatia pentru ca si firmele respective au tot interesul ca fermierii sa fie puternici si sa apeleze si pe mai departe la serviciile în cauza", spun liderii Aliantei pentru Agricultura si Cooperare.

Potrivit acestora, producatorii agricoli au dovedit ca nu sunt rau platnici si nu doresc sa le fie sterse cu buretele datoriile.

"Nimeni nu urmareste exonerarea totala, perturbarea fluxurilor de aprovizionare cu inputuri sau a celor de livrari recolte. În urmatoarele luni vor aparea statisticile în care se va vedea gradul de onorare a contractelor, cantitatea de marfa ce a ramas în tara, mai ales ca fermierii sunt direct interesati în dezvoltarea procesarii", au mai spus reprezentantii fermierilor.

De asemenea, producatorii agricoli au facut numeroase solicitari si demersuri catre MADR, MFP si Guvern, pentru sustinerea în relatia cu Banca Nationala a României si Asociatia Româna a Bancilor, identificarea, aprobarea si implementarea în regim de urgenta a unei masuri legislative pentru amânarea platii ratelor scadente la creditele capital de lucru contractate de fermierii calamitati de la institutiile de credit si institutii financiare nebankare, astfel încât fermierii calamitati, în mare parte buni platnici, sa nu fie afectati prin retrogradari de scoring determinate de factori externi, incontrolabili.

"Cunoastem solutiile negocierilor individuale între banca si client pentru depasirea situatiei actuale, însa discutam despre aproximativ 20.000 de fermieri afectati, care necesita o solutie legala unitara. Discutiile individuale necesita timp îndelungat, cheltuieli si garantii suplimentare. Solicitam aceasta în numele fermierilor din România care s-au dovedit a fi clienti cu bonitate, care nu au întâmpinat probleme pâna acum si care din motive ce nu le pot fi imputate sfârsesc prin a fi retrogradati ca scoring si afectati profund în obtinerea de alte credite pe viitor", au mai spus fermierii în raspunsul transmis AGERPRES.

*** Propuneri si solutii

Traderii spun ca exista solutii pentru deblocarea acestei situatii, solutii care nu implica executari silite, ci înțelegeri amiabile finalizate prin stabilirea de comun acord a unor sume care sa reflecte diferentele de pret defavorabile.

"Atunci când fermierii au anuntat partenerii cumparatori ca nu pot livra (partial sau total) cantitatile contractate s-au demarat discutii si negocieri pentru gasirea de solutii care sa satisfaca ambele parti. Solutiile au fost gasite în proportie de 95% din cazuri, iar în restul de 5% se cauta în continuare solutii sau se deschid litigii, care deocamdata sunt extrem de limitate ca numar, de ordinul zecilor în rândul membrilor ARCPA. Solutiile bilaterale gasite nu implica executari silite, ci înțelegeri amiabile finalizate prin stabilirea de comun acord a unor sume care sa reflecte diferentele de pret defavorabile. Acolo unde situatia financiara nu le permite fermierilor plata într-un termen scurt s-a agreat esalonarea sumelor datorate, prin continuarea colaborarii ca între buni si vechi parteneri care se pot baza unul pe altul si în viitor", au mai spus reprezentantii ARCA.

Comerciantii de cereale precizeaza ca au fost propuse "solutii moderne si elegante", astfel încât sa nu se mai ajunga în situatia de blocaj din prezent. Printre aceste propuneri se afla: obligativitatea asigurarii tuturor riscurilor din agricultura, în conditiile în care exista cadrul legal de a acoperi 70% din aceste costuri ale fermierilor din fonduri europene nerambursabile; crearea unui fond mutual de acoperire a efectelor negative ale unor asemenea calamitati prin participarea financiara a tuturor membrilor din lantul comercial (fermieri, distribuitori de inputuri, procesatori si comercianti).

"Fara îndoiala, OUG poate fi îmbunatatita, chiar daca dorinta noastra a fost si ramâne ferma în a cere retragerea ordonantei din circuitul de aprobare. Atâta timp cât OUG induce nerespectarea contractelor prin exonerarea de obligatii a fermierilor, noi consideram ca trebuie gasite alte mijloace de ajutorare a fermierilor aflati în dificultate, fara a muta pierderile de la o veriga la alta în cadrul lantului comercial", a concluzionat presedintele asociatiei traderilor.

Pe de alta parte, fermierii spun ca solutiile identificate si propuse de asociatiile producatorilor agricoli nu au fost acceptate de partenerii din interiorul lantului de achizitionare cereale si oleaginoase, mentionând ca "restabilirea

încrederii între jucatorii din agribusiness si repornirea motoarelor în vederea pregatirii viitorului sezon agricol se poate face doar daca vor mai exista fermieri în viitorul apropiat".

"Avem nevoie de solutii urgente, iar aceasta OUG va reglementa rezonabil cazurile de imposibilitate de executare contractuala. Pe de alta parte, chiar si partenerii ar fi exonerati de raspundere, pe caz de forta majora, potrivit uzantelor comerciale. Pentru fermieri ramâne însa de urgenta în actualitate declararea starii de calamitate, fara de care fermierii români ramân neprotejati în fata unor de nesurmontat dificultati financiare. Nu ne dorim de niciun fel sa vedem fermieri executati silit pentru ca efectiv nu au de unde plati ce au de platit si de aceea solicitam pe mai departe interventia legala a autoritatilor în dezamorsarea unor conflicte latente care submineaza nemeritat activitatea din agricultura. Amintim ca toate riscurile si cele mai mici beneficii sunt la fermier", au spus reprezentantii AAC.

Potrivit surselor citate, în vederea aprobarii OUG privind starea de calamitate si pentru ca aceasta sa se aplice în mod echidistant pe filiera produselor agricole de baza, se solicita completarea art. 2 cu doua noi alineate formulate astfel: "Art. 2. (3) Starea de calamitate va fi recunoscuta pentru fermierii care detin procese-verbale de constatare si evaluare a pagubelor la culturile agricole, corespunzator cu gradul de calamitate cuprins în acestea; (4) Recunoasterea starii de calamitate pentru fermieri va fi asimilata fortei majore în relatiile comerciale pe care acestia le au cu tertii privind aprovizionarea pentru productie sau privind vânzarea recoltelor. Starea de calamitate va fi asimilata si pentru tertii fermierilor, afectati indirect, precum furnizorii si clientii, pentru evitarea eventualelor raspunderi contractuale si sanctiuni pe care le pot avea cu totii în relatiile comerciale, în anul agricol afectat de calamitate", transmit reprezentatii Aliantei pentru Agricultura si Cooperare, care fac referire la documentul oficial aflat în consultare publica si care a fost în prima citire în sedinta de Guvern din data de 24 septembrie.

În acelasi timp, reprezentantii fermierilor apreciaza "efortul financiar considerabil" venit din partea statului prin plata despagubirilor, dar sunt convinsi ca acesta nu va putea fi sustinut la nesfârșit. De aceea, organizatiile ce alcatuiesc Alianta pentru Agricultura si Cooperare lucreaza, alaturi de specialisti, pentru a dezvolta un Program National de Management Integrat si Control în vederea Gestionarii Riscurilor în Agricultura, astfel încât fermierii sa nu mai fie nevoiti în viitor sa apeleze la bani de la buget.